

॥ श्री सूर्य सहस्रनाम स्तोत्रम् ॥

ध्यानम्

ध्येयः सदा सवितृमण्डलमध्यवर्ती

नारायणः सरसिजासनसंनिविष्टः ।

केयूरवान् मकरकुण्डलवान् किरीटी

हारी हिरण्यवपुर्धृतशङ्खचक्रः ॥

ॐ विश्वजिद् विश्वजित्कर्ता विश्वात्मा विश्वतोमुखः ।

विश्वेश्वरो विश्वयोनिर्नियतात्मा जितेन्द्रियः ॥१॥

कालाश्रयः कालकर्ता कालहा कालनाशनः ।

महायोगी महाबुद्धिर्महात्मा सुमहाबलः ॥२॥

प्रभुर्विभुर्भूतनाथो भूतात्मा भुवनेश्वरः ।

भूतभव्यो भावितात्मा भूतान्तःकरणः शिवः ॥३॥

शरण्यः कमलानन्दो नन्दनो नन्दवर्धनः ।

वरेण्यो वरदो योगी सुसंयुक्तः प्रकाशकः ॥४॥

वाक्प्राणः परमः प्राणः प्रीतात्मा प्रियतः प्रियः ।

नयः सहस्रपात् साधुर्दिव्यकुरण्डलमण्डितः ॥५॥

अव्यङ्गधारी धीरात्मा प्रचेता वायुवाहनः ।

समाहितमतिर्धाता विधाता कृतमङ्गलः ॥६॥

कपर्दी कल्पकृद्द्रुद्रः सुमना धर्मवत्सलः ।

समायुक्तो विमुक्तात्मा कृतात्मा कृतिनांवरः ॥७॥

अविचिन्त्यवपुः श्रेष्ठो महायोगी महेश्वरः ।

कान्तः कामादिरादित्यो नियतात्मा निराकुलः ॥८॥

कामः कारुणिकः कर्ता कमलाकरबोधनः ।

सप्तसप्तिरचिन्त्यात्मा महाकारुणिकोत्तमः ॥९॥

संजीवनो जीवनाथो जगज्जीवो जगत्पतिः ।

अजयो विश्वनिलयः संविभागो वृषध्वजः ॥१०॥

वृषाकपिः कल्पकर्ता कल्पान्तकरणो रविः ।

एकचक्ररथो मौनी सुरथो रथिनांवरः ॥११॥

अक्रोधनो रश्मिमाली तेजोराशिर्विभावसुः ।

दिव्यकृद् दिनकृद् देवो देवदेवो दिवस्पतिः ॥१२॥

धीरानाथो हविर्होता दिव्यबाहुर्दिवाकरः ।

यज्ञो यज्ञपतिः पूषा स्वर्णरिताः परावहः ॥१३॥

परापरज्ञस् तरणिरंशुमाली मनोहरः ।

प्राज्ञः प्रजापतिः सूर्यः सविता विष्णुरंशुमान् ॥१४॥

सदागतिर्गन्धबाहुर्विहितो विधिराशुगः ।

पतङ्गः पतगः स्थाणुर्विहङ्गो विहगो वरः ॥१५॥

हर्यश्वो हरिताश्वश्च हरिदश्वो जगत्प्रियः ।

त्र्यंबकः सर्वदमनो भावितात्मा भिषग्वरः ॥१६॥

आलोककृल्लोकनाथो लोकालोकनमस्कृतः ।

कालः कल्पान्तको वह्निस्तपनः सम्प्रतापनः ॥१७॥

विरोचनो विरूपाक्षः सहस्राक्षः पुरंदरः ।

सहस्ररश्मिर्मिहिरो विविधाम्बरभूषणः ॥१८॥

खगः प्रतर्दनो धन्यो हयगो वाग्विशारदः ।

श्रीमांश्च शिशिरो वाग्मी श्रीपतिः श्रीनिकेतनः ॥१९॥

श्रीकण्ठः श्रीधरः श्रीमान् श्रीनिवासो वसुप्रदः ।

कामचारो महामायो महेशो विदिताशयः ॥२०॥

तीर्थक्रियावान् सुनयो विभवो भक्तवत्सलः ।

कीर्तिः कीर्तिकरो नित्यः कुण्डली कवची रथी ॥२१॥

हिरण्यरेताः सप्ताश्वः प्रयतात्मा परंतपः ।

बुद्धिमान् अमरश्रेष्ठो रोचिष्णुः पातशासनः ॥२२॥

समुद्रो धनदो धाता मान्धाता कश्मलापहः ।

तमोघ्नो ध्वान्तहा वह्निर्होतान्तःकरणो गुहः ॥२३॥

पशुमान् प्रयतानन्दो भूतेशः श्रीमतांवरः ।

नित्योदितो नित्यरथः सुरेशः सुरपूजितः ॥२४॥

अजितो विजयो जेता जङ्गमस्थावरात्मकः ।

जीवानन्दो नित्यकामी विजेता विजयप्रदः ॥२५॥

पर्जन्योऽग्निः स्थितिस्थेयः स्थविरोऽणुर्निरञ्जनः ।

प्रद्योतनो रथारूढः सर्वलोकप्रकाशकः ॥२६॥

ध्रुवो मेधी महावीर्यो हंसः संसारतारकः ।

सृष्टिकर्ता क्रियाहेतुर्मार्तरण्डो मरुतांपतिः ॥२७॥

मरुत्वान् दहनः स्पष्टा भगो भाग्योऽर्यमापतिः ।

वरुणांशो जगन्नाथः कृतकृत्यः सुलोचनः ॥२८॥

विवस्वान् भानुमान् कार्यकारणं तेजसांनिधिः ।

असङ्गवामी तिग्मांशुर्धर्मादिदीप्तदीधितिः ॥२९॥

सहस्रदीधितिर्भग्नः सहस्रांशुर्दिवाकरः ।

गभस्तिमान् दीधितिमान् स्रग्विमान् अतुलद्युतिः ॥३०॥

भास्करः सुरकार्यज्ञः सर्वज्ञस् तीक्ष्णदीधितिः ।

सुरज्येष्ठः सुरपतिर्बहुज्ञोवचसांपतिः ॥३१॥

तेजोनिधिर्बृहत्तेजा बृहत्कीर्तिर्बृहस्पतिः ।

अहिमानूर्जितो धीमान् आमुक्तः कीर्तिवर्धनः ॥३२॥

महावैद्याग्रेणपतिर्गणेशो गणनायकः ।

तीव्रप्रतापनस् तापी तापनो विश्वतापनः ॥३३॥

कार्तस्वरो हृषीकेशः पद्मानन्दोऽभिनन्दितः ।

पद्मनाभोऽमृताहारः स्थितिमान् केतुमान् नभः ॥३४॥

अनाद्यन्तोऽच्युतो विश्वो विश्वामित्रो घृणी विराट् ।

आमुक्तः कवची वाग्मी कञ्चुकी विश्वभावनः ॥३५॥

अनिमित्तगतिः श्रेष्ठः शरण्यः सर्वतोमुखः ।

विगाहीरेणुरसहः समायुक्तः समाहितः ॥३६॥

धर्मकेतुर्धर्मरतिः संहर्ता संयमोयमः ।

प्रणतार्तिहरो वादी सिद्धकार्यो जनेश्वरः ॥३७॥

नभो विगाहनः सत्यः स्थामसः सुमनो हरः ।

हारी हरिर्हरो वायुर्भृतुः कालानलद्युतिः ॥३८॥

सुखसेव्यो महातेजा जगतामन्तकारणम् ।

महेन्द्रो विष्टुतः स्तोत्रं स्तुतिहेतुः प्रभाकरः ॥३६॥

सहस्रकल आयुष्मान् अरोषः सुखदः सुखी ।

व्याधिहा सुखदः सौख्यं कल्याणः कल्पिनांवरः ॥४०॥

आरोग्यकर्मणां सिद्धिर्वृद्धिर्त्रृद्धिरहस्पतिः ।

हिरण्यरेता आरोग्यं विद्वान् बन्धुर्बुधो महान् ॥४१॥

प्रणवान् धृतिमान् धर्मो धर्मकर्ता रुचिप्रदः ।

सर्वप्रियः सर्वसहः सर्वशत्रुनिवारणः ॥४२॥

प्रांशुर्विद्योतनो द्योतः सहस्रकिरणः कृतिः ।

केयूरभूषणोद्भासी भासितो भासनोऽनलः ॥४३॥

शरयार्तिहरो होता खद्योतः खगसत्तमः ।

सर्वद्योतोऽमवद्द्योतः सर्वद्युतिकरोऽमलः ॥४४॥

कल्याणः कल्याणकरः कल्पः कल्पकरः कविः ।

कल्याणकृत् कल्पवपुः सर्वकल्याणभाजनः ॥४५॥

शान्तिप्रियः प्रसन्नात्मा प्रशान्तः प्रशमप्रियः ।
 उदारकर्मा सुनयः सुवर्चा वर्चसोज्ज्वलः ॥४६॥
 वर्चस्वी वर्चसामीशस् त्रैलोक्येशो वशानुगः ।
 तेजस्वी सुयशावर्णिर्वर्णाध्यक्षो बलिप्रियः ॥४७॥
 यशस्वी वेदनिलयस् तेजस्वी प्रकृतिस्थितः ।
 आकाशगः शीघ्रगतिराशुगः श्रुतिमान् खगः ॥४८॥
 गोपतिर्ग्रहदेवेशो गोमान् एकः प्रभञ्जनः ।
 जनिताप्रजगण्डीवो दीपः सर्वप्रकाशकः ॥४९॥
 कर्मसाक्षी योगनित्यो नभस्वान् असुरान्तकः ।
 रक्षोघ्नो विघ्नशमनः किरीटी सुमनःप्रियः ॥५०॥
 मरीचिमाली सुमतिः कृतातिथ्योऽविशेषतः ।
 शिष्टाचारः शुभाकारः स्वाचारा चारतत्परः ॥५१॥
 मन्दारो माठरो रेणुः क्षोभणः पक्षिणाङ्गुरुः ।
 स्वविशिष्टो विशिष्टात्मा विधेयो ज्ञानशोभनः ॥५२॥

महाश्वेता प्रियो ज्ञेयः सामगो मोददायकः ।

सर्ववेदप्रगीतात्मा सर्ववेदो गयालयः ॥५३॥

वेदमूर्तिश्चतुर्वेदो वेदभृद् वेदपारगः ।

क्रियावान् अतिरोचिष्णुर्वरीयांश्च वरप्रदः ॥५४॥

व्रतधारी व्रतधरो लोकबन्धुरलंकृतः ।

अलंकाराक्षरो दिव्यविद्यावान् विदिताशयः ॥५५॥

अकारो भूषणो भूष्यो भूष्णुर्भवनपूजितः ।

चक्रपाणिर्वज्रधरः सुवेशो लोकवत्सलः ॥५६॥

राज्ञीपतिर्महाबाहुः प्रकृतिर्विकृतिर्गुणः ।

अन्धकारापहः श्रेष्ठो युगावर्तो युगादिकृत् ॥५७॥

अप्रमेयः सदायोगी निरहंकार ईश्वरः ।

शुभप्रदः शुभशोभा शुभकर्मा शुभास्पदः ॥५८॥

सत्यवान् धृतिमान् अर्च्यो ह्यकारो वृद्धिदोऽनलः ।

बलभृद् बलगो बन्धुर्बलवान् हरिणांवरः ॥५९॥

अनङ्गोऽनागराणिन्द्रः पद्मयोनिर्गणेश्वरः ।

संवत्सर ऋतुर्नेता कालचक्रप्रवर्तकः ॥६०॥

पद्मेक्षरः पद्मयोनिः प्रभवोऽनसरद्युतिः ।

सुमूर्तिः सुमतिः सोमो गोविन्दो जगदादिजः ॥६१॥

पीतवासाः कृष्णवासा दिग्वासातीन्द्रियो हरिः ।

अतीन्द्रोऽनेकरूपात्मा स्कन्दः परपुरंजयः ॥६२॥

शक्तिमान् सूरधृग् भास्वान् मोक्षहेतुरयोनिजः ।

सर्वदर्शोदितो दर्शो दुःस्वप्नाशुभनाशनः ॥६३॥

माङ्गल्यकर्ता करणिर्वेगवान् कश्मलापहः ।

स्पष्टाक्षरो महामन्त्रो विशाखो यजनप्रियः ॥६४॥

विश्वकर्मा महाशक्तिर्ज्योतिरीशविहंगमः ।

विचक्षणो दक्ष इन्द्रः प्रत्यूहः प्रियदर्शनः ॥६५॥

अश्विनौ वेदनिलयो वेदविद् विदिताशयः ।

प्रभाकरो जितरिपुः सुजनोऽरुणसारथिः ॥६६॥

कुबेरसुरथः स्कन्दो महितोऽभिहितो गुहुः ।

ग्रहराजो ग्रहपतिर्ग्रहनक्षत्रमण्डनः ॥६७॥

भास्करः सततानन्दो नन्दनो नन्दिवर्धनः ।

मङ्गलोऽप्यथ मङ्गलवान् माङ्गल्योऽमङ्गलापहः ॥६८॥

मङ्गलाचारचरितः शीर्णः सर्वव्रतो व्रती ।

चतुर्मुखः पद्ममाली पूतात्मा प्रणतार्तिहा ॥६९॥

अकिञ्चनः सत्यसन्धो निर्गुणो गुणवान् गुणी ।

सम्पूर्णः पुण्डरीकाक्षो विधेयो योगतत्परः ॥७०॥

सहस्रांशुः क्रतुपतिः सर्वस्वं सुमतिः सुवाक् ।

सुभामनो माल्यदामा घृताहारो हरिप्रियः ॥७१॥

ब्रह्मप्रचेता प्रथितः प्रतीतात्मा स्थिरात्मकः ।

शतबिन्दुः शतमुखो गरीयान् अनलप्रभुः ॥७२॥

धीरो महत्तरो धन्यः पुरुषः पुरुषोत्तमः ।

विद्याधराधिराजोऽहिविद्यावान् भूतिदस्थितः ॥७३॥

अनिर्देश्यवपुः श्रीमान् विश्वात्मा बहुमङ्गलः ।

सुस्थितः सुरथः स्वर्णो मोक्षाधारनिकेतनः ॥७४॥

निर्द्वन्द्वो द्वन्द्वहा सर्गः सर्वगः सम्प्रकाशयः ।

दयालुः सूक्ष्मरीः शान्तिः क्षेमाक्षेमस्थितिप्रियः ॥७५॥

भूतरो भूपतिर्वक्ता पवित्रात्मा त्रिलोचनः ।

महावराहः प्रियकृद् धाता भोक्ताभयप्रदः ॥७६॥

चतुर्वेदधरो नित्यो विनिद्रो विविधाशनः ।

चक्रवर्ती धृतिकरः सम्पूर्णोऽथ महेश्वरः ॥७७॥

विचित्ररथ एकाकी सप्तसप्तिः परात्परः ।

सर्वोदधिस्थितिकरः स्थितिस्थेयः स्थितिप्रियः ॥७८॥

निष्कलः पुष्करनिभो वसुमान् वासवप्रियः ।

वसुमान् वासवस्वामी वसुराता वसुप्रदः ॥७९॥

बलवान् ज्ञानवांस्तत्त्वम् ओंकारस् तृषुसंस्थितः ।

संकल्पयोनिर्दिनकृद् भगवान् कारणावहः ॥८०॥

नीलकण्ठो धनाध्यक्षश्चतुर्वेदप्रियंवदः ।

वषट्कारो हुतं होता स्वाहाकारो हुताहुतिः ॥८१॥

जनार्दनो जनानन्दो नरो नारायणोऽम्बुदः ।

स्वर्णाङ्गक्षपणो वायुः सुरा सुरनमस्कृतः ॥८२॥

विग्रहो विमलो बिन्दुर्विशोको विमलद्युतिः ।

द्योतितो द्योतनो विद्वान् विविद्वान् वरदो बली ॥८३॥

धर्मयोनिर्महामोहो विष्णुभ्राता सनातनः ।

सावित्रीभावितो राजा विसृतो विघृणी विराट् ॥८४॥

सप्तार्चिः सप्ततुरगः सप्तलोकनमस्कृतः ।

सम्पन्नोऽथ जगन्नाथः सुमनाः शोभनप्रियः ॥८५॥

सर्वात्मा सर्वकृत् सृष्टिः सप्तिमान् सप्तमीप्रियः ।

सुमेधा माधवो मेध्यो मेधावी मधुसूदनः ॥८६॥

अङ्गिरा गतिकालज्ञो धूमकेतुसुकेतनः ।

सुखी सुखप्रदः सौख्यं कामी कान्तिप्रियो मुनिः ॥८७॥

संतापनः संतपन आतपी तपसांपतिः ।

उग्रश्रवा सहस्रोस्त्रः प्रियङ्कारो प्रियङ्करः ॥५५॥

प्रीतो विमन्युरम्भोदो जीवनो जगतांपतिः ।

जगत्पिता प्रीतमनाः सर्वः शर्वो गुहावलः ॥५६॥

सर्वगो जगदानन्दो जगन्नेता सुरारिहा ।

श्रेयः श्रेयस्करो ज्यायान् उत्तमोत्तम उत्तमः ॥६०॥

उत्तमोऽथ महामेरुर्धारणो धरणीधरः ।

धाराधरो धर्मराजो धर्माधर्मप्रवर्तकः ॥६१॥

रथाध्यक्षो रथपतिस् त्वरमाणोऽमितानलः ।

उत्तरोऽनुत्तरस् तापी तारापतिरपांपतिः ॥६२॥

पुण्यसंकीर्तनः पुण्यो हेतुर्लोकत्रयाश्रयः ।

स्वभानुर्विहगारिष्ठो विशिष्टोत्कृष्टकर्मकृत् ॥६३॥

व्याधिप्रणाशनः क्षेमः शूरः सर्वजिताम्बरः ।

एकनाथो रथाधीशः शनैश्चरपितासितः ॥६४॥

वैवस्वतगुरुर्मृत्युर्धर्मनित्यो महाव्रतः ।

प्रलम्बहारः संचारी प्रद्योतो द्योतितोऽनलः ॥६५॥

संतानकृत् परो मन्त्रो मन्त्रमूर्तिर्महाबलः ।

श्रेष्ठात्मा सुप्रियः शम्भुर्महतामीश्वरेश्वरः ॥६६॥

संसारगतिविच्छेता संसारार्णवतारकः ।

सप्तजिह्वः सहस्रार्ची रत्नगर्भोऽपराजितः ॥६७॥

धर्मकेतुरमेयात्मा धर्माधर्मवरप्रदः ।

लोकसाक्षी लोकगुरुर्लोकेशश्छन्दवाहनः ॥६८॥

धर्मरूपः सूक्ष्मवायुर्धनुष्पाणिर्धनुर्धरः ।

पिनाकधृन् महोत्साहो नैकमायो महाशनः ॥६९॥

वीरः शक्तिमतांश्रेष्ठः सर्वशस्त्रभृतांवरः ।

ज्ञानगम्यो दुराराध्यो लोहिताङ्गोऽरिमर्दनः ॥१००॥

अनन्तो धर्मदो नित्यो धर्मकृच्चित् त्रिविक्रमः ।

दैवत्रस् त्र्यक्षरो मध्यो नीलाङ्गो नीललोहितः ॥१०१॥

एकोऽनेकस् त्रयीव्यासः सविता समितिञ्जयः ।

शार्ङ्गधन्वानलो भीमः सर्वप्रहरणायुधः ॥१०२॥

परमेष्ठी परंज्योतिर्नाकपाली दिवस्पतिः ।

वदान्यो वासुकिर्वैद्य आत्रेयोऽतिपराक्रमः ॥१०३॥

द्वापरः परमोदारः परमब्रह्मचर्यवान् ।

उद्दीप्तवेषो मुकुटी पद्महस्तोऽहिमांशुभृत् ॥१०४॥

स्मितः प्रसन्नवदनः पद्मोदरनिभाननः ।

सायंदिवा दिव्यवपुरनिर्देश्यो महारथः ॥१०५॥

महारथो महानीशः शेषः सत्त्वरजस्तमः ।

धृतातपत्रः प्रतिमो विमर्शी निर्णयस्थितः ॥१०६॥

अहिंसकः शुद्धमतिरद्वितीयो विमर्दनः ।

सर्वदो धनदो मोक्षो विहारी बहुदायकः ॥१०७॥

ग्रहनाथो ग्रहपतिर्ग्रहेशस् तिमिरापहः ।

मनोहरवपुः शुभ्रः शोभनः सुप्रभाननः ॥१०८॥

सुप्रभः सुप्रभाकारः सुनेत्रो निक्षुभापतिः ।

राज्ञीप्रियः शब्दकरो ग्रहेशस् तिमिरापहः ॥१०६॥

सैहिकेयरिपुर्देवो वरदो वरणायकः ।

चतुर्भुजो महायोगी योगीश्वरपतिस् तथा ॥११०॥

अनादिरूपोऽदितिजो रत्नकान्तिः प्रभामयः ।

जगत्प्रदीपो विस्तीर्णो महाविस्तीर्णमण्डलः ॥१११॥

एकचक्ररथः स्वर्णरथः स्वर्णशरीरधृक् ।

निरालम्बो गगनरो धर्मकर्मप्रभावकृत् ॥११२॥

धर्मात्मा कर्मणांसाक्षी प्रत्यक्षः परमेश्वरः ।

मेरुसेवी सुमेधावी मेरुरक्षाकरो महान् ॥११३॥

आधारभूको रतिमांस्तथा च धनधान्यकृत् ।

पापसंतापसंहर्ता मनोवांछितदायकः ॥११४॥

लोकहर्ता राज्यदायी रमणीयगुणोऽनृणी ।

कालत्रयानन्तरूपो मुनिवृन्दनमस्कृतः ॥११५॥

संध्यारागकरः सिद्धः संध्यावन्दनवन्दितः ।

साम्राज्यदाननिरतः समाराधनतोषवान् ॥११६॥

भक्तदुःखक्षयकरो भवसागरतारकः ।

भयापहर्ता भगवान् अप्रमेयपराक्रमः ।

मनुस्वामी मनुपतिर्मान्यो मन्वन्तराधिपः ॥११७॥

॥ इति श्री भविष्यमहापुराणे सूर्यसहस्रनामस्तोत्रं
सम्पूर्णम् ॥